

**INFORMACIJA O POTREBNIM FINANSIJSKIM SREDSTVIMA ZA POTREBE
SPROVOĐENJA PLANA PREVENTIVNIH MJERA ZA SUZBIJANJE BOLESTI KVRGAVE
KOŽE I BOLESTI PLAVOG JEZIKA U 2017. GODINI**

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja – Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, donijelo je Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja za 2017. godinu, koji je objavljen u Službenom listu Crne Gore broj 12/2017 od 24.02.2017. godine. U ovaj Program inkorporiran je Plan preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože, bolesti plavog jezika i drugih potencijalno opasnih zaraznih bolesti u 2017. godini, koji je Vlada usvojila na 7. sjednici 29. decembra 2016. godine, za koji je shodno Zaključku Vlade br. 08-208, neophodno obezbijediti novčana sredstva za njegovo sprovođenje.

U prethodnoj godini, u Crnoj Gori su bile prisutne dvije naročito opasne zarazne bolesti: bolest kvrgave kože i bolest plavog jezika. Ove bolesti su izazvale velike negativne socio-ekonomske posledice, iskazane kroz direktne troškove – uginule odnosno usmrćene životinje za koje je držaocima isplaćena naknade šteta odnosno obezbijedena nova grla u slučaju bolesti kvrgave kože, troškove sprovođenja mjera neškodljivog uklanjanja ovih životinja, kao i troškove laboratorijske dijagnostike. Međutim, indirektni troškovi koji se odnose na: smanjenje stočnog fonda, činjenicu da je za najveći broj domaćinstava prihod od stočarstva jedini izvor prihoda, smanjenu produktivnost životinja, poremećaje u trgovini i prometu životinja i proizvoda od životinja, kao i izgubljenju dobit od proizvoda, su takođe veliki, i moguće da prevazilaze direktne troškove.

Ovo je uslovalo značajne troškove i vanredne napore za držaoce životinja, za veterinarske ambulante, organe lokalne uprave, za Ministarstvo poljoprivrede i Upravu za bezbjednost hrane. Iz budžeta Crne Gore (budžetska rezerva, Agrobudžet za 2016. godinu i budžet Uprave-subvencije), obezbijedena su sredstva za kontrolu bolesti kvrgave kože goveda u ukupnom iznosu od: **1.332.378,77 €**, kao i za dijagnostiku, eutanaziju i naknadu štete od bolesti plavog jezika, u ukupnom iznosu od **637.327,51 €**.

Direktni troškovi kontrole bolesti kvrgave kože goveda i bolesti plavog jezika u 2016			
<i>Bolest kvrgave kože goveda</i>		<i>Bolest plavog jezika</i>	
nabavka vakcine	149.800,00	-	-
naknada za izvođenje vakcinacije	137.000,00	-	-
naknada veterinarskim ambulantama za uzorkovanje i eutanaziju	93.272,52	naknada veterinarskim ambulantama za uzorkovanje i eutanaziju	14.341,00
naknada SVL za laboratorijska ispitivanja	51.400,00	naknada SVL za laboratorijska ispitivanja	53.956,51
naknada štete držaocima	560.906,25	naknada štete držaocima	569.030,00
troškovi nabavke po sistemu "grlo za grlo"	240.000,00	-	-
troškovi lokalnih uprava - neškodljivo uklanjanje ¹	100.000,00	-	-
UKUPNO €	1.332.378,77		637.327,51

¹ Procjenjeni toškovi, na osnovu informacija lokalnih uprava

UKUPNO DIREKTNI TROŠKOVI ZA BOLEST KVRGAVE KOŽE I PLAVOG JEZIKA €	1.969.706,28
--	---------------------

Broj uginulih/usmrćenih životinja usled bolesti kvrgave kože i bolesti plavog jezika			
<i>Bolest kvrgave kože goveda</i>		<i>Bolest plavog jezika</i>	
goveda	557	goveda	38
ovce		ovce	4965
koze		koze	16

Od bolesti kvrgave kože goveda, u 2016. godini, uginulo je ili usmrćeno 557 goveda. Uglavnom se radi o mliječnim kravama, koje su u periodu oboljevanja bile steone. Obzirom da se najveći broj ovih životinja nalazio na katunima (avgust 2016), značajno su bili otežani poslovi na otkrivanju, suzbijanju i neškodljivom uklanjanja zaraženih goveda.

Bolest plavog jezika, u 2016. godini, zabilježena je na skoro 700 gazdinstava sa govedima, ovcima i kozama. Na ovim gazdinstvima, oboljelo je i do 40% od ukupnog broja životinja u stadu, a u pojedinim stadima i do 80%. Od toga, ukupno je uginulo ili eutanazirano 4965 ovaca, 38 goveda i 16 koza. Period ozdravljenja oboljelih životinja je veoma dug, i do mjesec dana, u kojem periodu su vlasnici imali dodatne troškove pojačane brige o tim životinjama (ishrana, troškovi liječenja, odnosno primjene potporne terapije, odvajanje životinja,...), a takođe je smanjena kondiciona i reproduktivna sposobnost tih životinja i zabilježeni su česti pobačaji.

Kako u Crnoj Gori ne postoji objekat za neškodljivo uklanjanje leševa životinja, uginule ili usmrćene životinje su zakopavane na samim gazdinstvima ili na lokacijama koje su određivali organi lokalne uprave. Ovo nije nedozvoljena metoda, međutim nije ni preporučljiva, naročito sa aspekta zaštite životine sredine.

Predmetnim Planom preventivnih mjera i Programom obavezne zdravstvene zaštite životinja za 2017. godinu, kao mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože goveda i bolesti plavog jezika, predviđena je pravovremena vakcinacija cijele populacije prijemčivih životinja. Ova mjera se prema preporukama Međunarodne organizacije za zdravlje životinja, kao i eminentnih naučno-istraživačkih institucija iz Evrope i svijeta, smatra najboljim pouzdanim mehanizmom za suzbijanje ovih bolesti. Pravovremenom vakcinacijom, prije aktivnosti vektora (insekata koji prenose bolest) i negativni socio-ekonomski efekti mogu biti svedeni na najmanju moguću mjeru.

Potrebna finasijska sredstva za kontrolu bolesti kvrgave kože goveda

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja – Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je 2016. godine obezbijedilo donaciju vakcina protiv bolesti kvrgave kože goveda. Kao donaciju, Crna Gora je od Evropske komisije dobila 25.000 doza vakcina. Preostalu potrebnu količinu - 70.000 doza je kupila Uprava, nakon čega je, u decembru 2016. godine, od strane EK isplaćena, u istom iznosu kolika je bila vrijednost kupljenih vakcina, na ime podrške u suzbijanju bolesti, 140.000 €. Ova sredstva, po zahtjevu EK, moraju biti upotrijebljena za suzbijanje bolesti kvrgave kože goveda. Sredstva su planirana pri procjeni neophodnih finansijskih sredstava za kontrolu bolesti kvrgave kože u 2017. godini u ovoj informaciji.

Dodatno je kupljeno 25.000 doza vakcina za vakcinaciju uvezenih i novorođenih goveda, i od ove količine na lageru sada ima oko 20.000 doza vakcina.

Bolest kvrgave kože		2017.			
		obuhvat	jed. cij.	ukupno bez PDV	ukupno sa PDV
Nabavka vakcine - obezbjeđena iz donacije EK		45.000	0,00	0,00	0,00
Nabavka vakcine - obezbjeđena sredstva EK, nakon nabavke CG		45.000	1,50	67.500,00	80.325,00 ²
Izvođenje vakcinacije		87.000,00			
broj goveda na gazdinstvu:	1	6.457,00	1,90	12.268,30	14.599,28
	2 do 5	32.425,00	1,60	51.880,00	61.737,20
	6 do 30	40.349,00	1,10	44.383,90	52.816,84
	> 30	7.769,00	0,60	4.661,40	5.547,07
Uzorkovanje materijala u slučaju sumnje na BKK		100	15,00	1.500,00	1.785,00
Troškovi preduzimanja mjera na gazdinstvu za potvrđene slučajeve bolesti (DDD, eutanazija goveda, neškodljivo uklanjanje)		50	75,00	3.750,00	4.462,50
Laboratorija					
Molekularno ispitivanje PCR		100	35,00	3.500,00	4.165,00
				121.943,60	145.112,88

U toku su pregovori sa EK za donaciju vakcina u 2017. godini. Crna Gora će kao donaciju vakcina dobiti 45.000 doza vakcina. Preostalih 45.000 doza vakcina, potrebno je da sama kupi iz sopstvenih sredstava, a u roku od 60-90 dana ta ista sredstva će biti uplaćena od strane EK.

Za kontrolu bolesti kvrgave kože goveda, Programom i Planom preventivnih mjera predviđeno je 295.943,60€.

Informacije o daljoj podršci od strane EK, dobijene tokom februara 2017. godine, značajno utiču na smanje finansijskih sredstava koja moraju biti obezbijeđena iz budžeta Crne Gore. Kako su sredstva za projekat suzbijanja bolesti kvrgave kože goveda, u iznosu od 140.000 € - donacija EK, već obezbijeđena, od ovih sredstava, izvršiće se nabavka vakcina protiv bolesti kvrgave kože goveda (45.000 doza), a sredstva će od strane EK biti isplaćena u istom iznosu, na ime podrške u suzbijanju bolesti u roku od 60-90 dana. Na osnovu izloženog i činjenice da će EK, nakon nabavke vakcine, izvršiti uplatu potrošenih sredstava, procjena je da u ukupnom iznosu nedostaje 5.112,88 € sa PDV-om, za troškove vakcinacije.

Potrebna finansijska sredstva za kontrolu bolesti plavog jezika

Bolest plavog jezika, kao endemska bolest u velikom broju zemalja Evrope, ne spada u bolesti za koje EK trećim zemljama pruža finansijsku pomoć kroz nabavku ili sufinansiranje sredstava za

² Sredstva za nabavku vakcina koja će EK nadomjestiti kroz projekat podrške u suzbijanju bolesti kvrgave kože goveda, u vrijednosti cijene nabavke vakcina

suzbijanje bolesti. Takođe, ova bolest ne predstavlja značajan predmet interesovanja ni drugih donatora. Brojni naponi Ministarstva i Uprave da se obezbijedi donacija za mjere na suzbijanju ove bolesti, nijesu urodili plodom.

Međutim, zbog neophodnosti pravovremene vakcinacije protiv bolesti plavog jezika, inicirana je i postignuta odlična saradnja sa zemljama regiona koje su se suočile sa istom bolešću. Ministarstvo i Uprava su organizovali saradnju sa nadležnim Ministarstvom i Upravom za veterinu Republike Srbije. Zajednički pregovori sa proizvođačima vakcina, rezultirali su povoljnom cijenom nabavke vakcina, koja je znatno niža nego što je to predviđeno Planom.

Napomene radi, a kako je u Planu preventivnih mjera pojašnjeno, postoje samo dva proizvođača vakcina u Evropi protiv bolesti plavog jezika. Najznačajnija razlika između ova dva proizvođača jeste ta da se, u slučaju španskog proizvođača, sve životinje (goveda i ovce) vakcinišu dva puta, a u slučaju francuskog proizvođača, goveda se vakcinišu dva puta, ovce samo jednom. Ovo znači da za goveda treba nabaviti isti broj vakcina, isti su troškovi sprovođenja vakcinacije i isti je period potreban za stvaranje imuniteta – 42 dana od prve vakcinacije. Ovce se španskom vakcinom vakcinišu dvokratno – znači, treba nabaviti duplu količinu vakcina, troškovi sprovođenja vakcinacije se udvostručuju, a imunitet nastaje 42 dana od prve vakcinacije. Francuskom vakcinom se jednom vakcinišu ovce, a imunitet nastaje poslije 21 dan. Zbog ekonomskih i praktičnih razloga, nadležne Uprave, kao stručna tijela, su predložile, kao model nabavke vakcina: za goveda – španskog proizvođača, za ovce – francuskog proizvođača. Shodno uputstvima oba proizvođača, koze se ne vakcinišu.

Shodno pregovorima oko cijene i uzimajući u obzir gore navedeno, procijenjena su finansijska sredstva, koja je neophodno obezbijediti za suzbijanje bolesti plavog jezika: **769.042,12 €**, sa PDV-om³.

Gotovo je izvjesno da bi troškovi kontrole bolesti bez vakcinacije životinja u ovoj godini značajno premašili prošlogodišnje, naročito jer su već zabilježeni novi slučajevi tokom januara i februara 2017. godine, što ukazuje da su insekti, prenosioci bolesti aktivni, te da je virus i dalje prisutan.

I pored vakcinacije, treba očekivati pojavu bolesti kod određenog broja životinja. Za naknadu štete za držaoce kod kojih će doći do uginuća/usmrćivanja oboljelih životinja procjenjuje se da će biti potrebno oko 70.000 €.

Bolest plavog jezika		2017.			
		obuhvat	jed. cij.	ukupno bez PDV	ukupno sa PDV
Nabavka vakcine				347.100,00	371.397,00
Nabavka vakcina za vakc. goveda (dvokratna vakcinacija)		190.000	0,59	112.100,00	119.947,00
Nabavka vakcina za vakc.ovaca i koza		250.000	0,94	235.000,00	251.450,00
Vakcinacija goveda		174.000		226.387,20	242.234,30
<i>broj goveda na gazdinstvu:</i>	1	12.914	1,90	24.536,60	26.254,16
	2 do 5	64.850	1,60	103.760,00	111.023,20
	6 do 30	80.698	1,10	88.767,80	94.981,55

³ Prema Planu preventivnih mjera, u zavisnosti od proizvođača vakcine, neophodni troškovi su bili procijenjeni u rasponu od 1,1 – 1,86 miliona €.

	> 30	15.538	0,60	9.322,80	9.975,40
Vakcinacija ovaca		250.000		132.793,75	142.089,31
broj ovaca	do 30	24.725	0,90	22.252,50	23.810,18
	od 31 do 100	81.725	0,65	53.121,25	56.839,74
	preko 100	143.550	0,40	57.420,00	61.439,40
pasivni monitoring					0,00
uzorkovanje krvi		300	1,30	390,00	417,30
Nabavka vakumtejnara		300	0,20	60,00	64,20
dostava laboratoriji		160	0,00	0,00	0,00
DDD gazdinstva		100	15,00	1.500,00	1.605,00
Laboratorija					0,00
Lab. ispitivanje PCR		300	35,00	10.500,00	11.235,00
				718.730,95	769.042,12
Naknade štete za uginule/usmrćene životinje kod kojih je potvrđena bolest plavog jezika – procjena:					70.000,00
UKUPNO					839.042,12

U skladu sa Zaključkom Vlade broj 08-208, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je obavilo konsultacije sa Upravom za javne nabavke vezano za nabavku vakcina protiv ove dvije bolesti, po hitnom postupku, u skladu sa zakonom. Usaglašeno je da se za nabavku može sprovesti pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje.

Na osnovu svega izloženog, očigledno je da su troškovi suzbijanja ove dvije naročito opasne zarazne bolesti životinja sprovođenjem vakcinacije, iako visoki, vrlo opravdani i značajno niži u odnosu na troškove koji bi nastali bez vakcinacije. Neophodna sredstva za suzbijanje bolesti kvrgave kože goveda, koje je potrebno obezbijediti iznose, na bazi procjene: **5.112,88 €**, a za bolest plavog jezika, na bazi procjene: **839.042,12 €**.

Predlog zaključaka:

1. Vlada Crne Gore je, na sjednici od _____ 2017. godine, razmotrila i usvojila Informaciju o potrebnim finansijskim sredstvima za potrebe sprovođenja Plana preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože i bolesti plavog jezika u 2017. godini.
2. Zadužuje se Ministarstvo finansija da od sredstava budžetske rezerve, koja su u budžetu i opredijeljena za ovu namjenu, obezbijedi sredstva u iznosu od **844.155,00 €**, za sprovođenje Plana preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože i bolesti plavog jezika u 2017. godini
3. Zadužuje se Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja – Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove da, nakon sprovedene nabavke vakcine protiv bolesti kvrgave kože goveda, sprovede neophodne procedure radi uplate potrošenih sredstva od strane EK, na ime podrške u suzbijanju bolesti kvrgave kože goveda.

4. Zadužuje se Uprava za javne nabavke i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja da obezbijede sprovođenje nabavke vakcina protiv bolesti kvrgave kože i bolesti plavog jezika po hitnom postupku, u skladu sa zakonom.
5. Zadužuje se Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove da preduzmu sve aktivnosti u cilju pravovremene realizacije programa vakcinacije protiv bolesti kvrgave kože goveda i bolesti plavog jezika.
6. Zadužuje se Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove da Vladu Crne Gore polugodišnje izvještava o realizaciji aktivnosti iz ove informacije i epizootiološkoj situaciji u Crnoj Gori.